

Evaluation of the relationship between rural development and destruction of forest resources in Turkish forestry in the framework of Turkish development plans and determinations for Kazakh forestry

Mustafa Fehmi TÜRKER ^{*1}, Emine Nur YEŞİLYURT¹, Canan YILMAZ ¹

¹ KTÜ Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, 61080 Trabzon, Turkey.

Abstract

Planned development was adopted in Turkey in 1963 and the country commenced to construct development plans that reflected the direction, objectives, tools and resources of economic policies. When ten development plans that were penned between 1963 and today are examined, it could be observed that each development plan included principles, policies and strategies to resolve the problem of rural development, however, the solution to that problem was never finalized. It could be observed that previous development plans attempted to create cooperatives to increase the welfare of rural population and provided individual or cooperative loans and tried to extend social forestry activities to support the people living in rural areas. However, the fact that the forestry industry alone bore the burden of developing the rural population resulted in a failure in reaching the goals set for rural development due to the perspective of the forestry organization towards rural development and precarious nature of the department that was entrusted with rural development in this organization.

Key words: Turkish Forestry, rural development, development plans

----- * -----

Türkiye ormancılığında kırsal kalkınma-orman kaynaklarının tahribi ilişkisinin Türk kalkınma planları kapsamında değerlendirilmesi ve Kazakistan ormancılığı için saptamalar

Özet

1963 yılından itibaren kalkınmada planlı döneme geçen Türkiye, ekonomi politikalarının genel gelişme yönünü, amaçlarını, araçlarını ve kaynaklarını ortaya koyan kalkınma planları hazırlamaya başlamıştır. 1963'ten günümüze kadar hazırlanmış olan on adet kalkınma planları incelendiğinde; her bir kalkınma planında, kırsal kalkınma sorununun çözümüne yönelik ilkeler, politikalar ve stratejiler belirlendiği, ancak bu sorunun çözüme kavuşturulmadığı görülmektedir. Kalkınma planlarında, kırsal halkın refahını artırmaya yönelik olarak kooperatifçiliğin etkinleştirilmek istendiği, ferdi ya da kooperatif kredileri verildiği ve sosyal ormancılık faaliyetlerinin yaygınlaştırılmaya çalışılarak kırsal kesim halkına destek olunduğu görülmüştür. Ancak, kırsal kesimi kalkındırma yükünün sadece ormancılık sektörünün omuzlarında olması, ormancılık örgütünün kırsal kalkınmaya bakış açısı ve ormancılık örgütünde kırsal kalkınmayla ilgilenen birimin istikrarlı bir yapıda olmaması gibi nedenlerden dolayı kırsal kalkınmada ulaşılmak istenen hedeflere ulaşılamamaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkiye Ormancılığı, kırsal kalkınma, kalkınma planları

1. Giriş

Ülke ekonomisinde önemli yer işgal eden sektörlerin amaç, ilke, hedef ve politikalarının belirlendiği, ülkemizin planlı kalkınma dönemine girdiği 1963 yılından beri düzenli olarak hazırlanmakta olan kalkınma planları (Türker, 1999); dengeli bir kalkınma hızını gerçekleştirmek, gelir dağılımını iyileştirerek bölgeler ve katmanlar arası gelişmişlik farkını ve işsizliği azaltmak, yapısal değişiklikleri sağlamak, döviz tutumunun geliştirilmesi ve kaynakların etkin ve akılcı kullanımını sağlamak gibi makro düzeydeki amaçları taşımaktadır (Geray, 1998). Dolayısıyla tüm sektörlerin bu

* Corresponding author / Haberleşmeden sorumlu yazar: Tel.: +904623772898; Fax.: +904623257499; E-mail: mft@ktu.edu.tr

© 2008 All rights reserved / Tüm hakları saklıdır

amaçlara uygun bir biçimde yönlendirilmesi, başka bir deyişle, sektörün amaç ve stratejilerinin makro amaçlar ve stratejiyle tutarlılık arz etmesi gerekmektedir. Orman kaynaklarının yönetimi yahut kısaca ormancılık tüm politikalarını buna uygun olarak saptamak ve uygulamak durumundadır (Geray, 1998).

Diğer taraftan; Türkiye genelinde 21 375 köyde, 7, 1 milyon civarında nüfus ormanların içinde veya bitişiğinde yaşamakta ve ihtiyaçlarını gidermek amacıyla ormanlardan açmacılık, kaçakçılık ve hayvan otlatma şeklinde faydalanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014). Bu durum, ormanlar üzerindeki baskıyı daha da artırmakta ve Türkiye ormancılığının önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır.

Bununla birlikte; birincisi 1963 yılında ve onuncusu 2014 yılında düzenlenen; ülkenin ekonomi politikalarının genel gelişme yönünü, amaçlarını, araçlarını ve kaynaklarını ortaya koyan Kalkınma Planlarının hemen hemen tümünde, ormanlarla iç içe yaşayan kırsal kesimin kalkındırılması ve refah düzeylerinin artırılmasına yönelik hedefler ve politikalar belirlenmiştir. Nitekim; kırsal nüfusun, odun ve odun dışı orman ürünlerine olan taleplerinin karşılanması ve gelirlerinin artırılması; ağaçlandırma ve bozuk orman alanlarının imar çalışmalarında kırsal nüfusun istihdam edilmesi; fıstıkçami, akasya ve benzeri çok yönlü faydalanmayı sağlayacak sosyal ve tarımsal ormancılık faaliyetleri ile tıbbi, hoş kokulu ve süs bitkileri üretiminin gerçekleştirilmesi, enerji ormanı tesisi yaygınlaştırılması ve özel araziler üzerinde kavak gibi hızlı gelişen ağaç türleriyle ağaçlandırma uygulamalarının teşvik edilmesi, belirlenen politikalar kapsamında ifade edilebilir. Bununla birlikte; (2007-2013) yıllarını kapsayan dokuzuncu plan döneminde, “Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji ve Kırsal Kalkınma Planı” adını taşıyan belge, kırsal kalkınma sorununun Türkiye ormancılığı açısından taşıdığı önemin en açık göstergesi olmaktadır.

Bu çalışmada günümüze kadar hazırlanan on adet kalkınma planında yer alan kırsal kalkınma politikaları incelenecek ve bu politikaların uygulanma seviyeleri belirlenerek; ormanla iç içe yaşayan ve ormanların tahribine sebep olan kırsal kesimin refah düzeyinin artırılması yollarına değinmekle birlikte; Kazakistan ormancılığının en önemli sorunlarından biri olan toprak bozunumuna neden olan kırsal kalkınma sorunu arasında bağlantı kurularak, Türk ormancılığı kalkınma planları ve orman kaynakları tahribi-kırsal kalkınma tecrübelerinin Kazakistan ormancılığı açısından paylaşımı yapılacaktır.

2. Materyal ve yöntem

Türkiye ormancılığında kırsal kalkınma ve orman kaynakları tahribi ilişkisinin belirlenmesi noktasında, günümüze kadar düzenlenmiş olan 10 adet Kalkınma Planı ve Ormancılık Özel İhtisas Komisyon Raporları bu çalışmanın temel materyalini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, konu ile ilgili yapılmış olan bilimsel çalışmadan da istifade edilmiştir. Ayrıca, her bir kalkınma planı incelenerek, kırsal kalkınmayı sağlamaya yönelik olarak belirlenen ilke, politika ve stratejiler tespit edilmiş ve neticede ulaşılmak istenen hedeflere ne seviyede ulaşıldığı belirlenmeye çalışılmıştır.

3. Bulgular

(1963-1967) yıllarını kapsayan 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP)’nda, kalkınmayı sağlamak için alınması gereken tedbirler olarak, orman içinde yaşayan halkın buldukları yerde kalkındırılmasına önem ve öncelik verileceği ve bu kapsamda kooperatiflerin kurulmasının destekleneceği belirtilmiştir. Öte yandan yakacak odun kullanımını azaltmak amacıyla oduna ikame olabilecek linyit üretiminin artırılması ve soba ve ocak kullanımını yaygınlaştırmak adına halkın bilinçlendirilmesi düşünülmüştür (DPT, 1963).

2. BYKP’de ise, orman- halk ilişkilerinin, ormanların işletilmesi ve korunması bakımından düzenlenmesinin gerekli olduğu, ormancılık sektörünün temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmiştir. İlâve olarak, planda Türk ormancılığının karşılaştığı en büyük sorunun, ormanlar içerisinde yaşayan kırsal nüfusun ormanlar üzerinde oluşturduğu yoğun baskı olduğu tespiti yapılmıştır. Aynı kalkınma planında ayrıca; bu baskının orman-halk ilişkisini bozduğu, orman içi köy halkının içinde bulunduğu şartlar nedeniyle arazi kazanımı, izinsiz kesim ve düzensiz otlatmalar şeklinde zararlar vererek ormanların tahribine neden olduğu da ifade edilmiştir (DPT, 1967).

1973-1977 yıllarını kapsayan 3. plan döneminde, orman köylülerinin sosyo-ekonomik durumunu iyileştirmek amacıyla 1007 orman köy kalkınma kooperatifi kurulmuş; orman kadastrosunun tamamlanmamış olması, orman-halk ilişkisini olumsuz etkileyen nedenlerden biri olarak görüldüğü için kadastro çalışmalarına hız verilmek istenmiştir. Planda dikkat çeken bir nokta; öngörülen hedeflere ulaşılması noktasında orman-köylü ilişkilerinin, tüm kuruluşlarla işbirliği yapılarak düzenlenmesi ihtiyacının “İlkeler ve Tedbirler” başlığı altında ifade edilmesidir (DPT, 1973).

Benzer şekilde 4. plan döneminde, orman köylülerinin hayat niteliğini artırmak için, Devlet-Orman-Köylü ilişkilerinde soruna neden olan mülkiyet belirsizliğini ortadan kaldırmak ilke ve politika olarak benimsenmiştir. Bununla birlikte; kırsal yerleşim merkezlerinde sürdürülecek etüt - proje çalışmalarlarıyla orman köylüsünün sosyal refah düzeyini yükseltici faaliyetlere devam edileceği, orman işletmeciliğinde ve orman ürünlerinin değerlendirilmesinde orman köylülerince kurulan kooperatiflerin etkinliğinin artırılacağı ifade edilmiştir (DPT, 1979).

Ormancılık sektörünün tarım sektörü içerisinde değerlendirildiği 5. BYKP’de, ormanların erozyon, kaçak kesim, açma ve otlatmaya karşı korunmasına yönelik etkin mücadelelerin yapılacağı ifade edilirken; orman köylülerinin sosyo-ekonomik gelişimini sağlayan faaliyetlerin devletçe desteklenerek orman köylüsünün kalkındırılacağı ve

korunacağı ve 6831 sayılı kanununun 2. maddesi (a) ve (b) bentlerinin uygulamalarının süratleneceği belirtilmiştir (DPT, 1985a; DPT, 1985b).

1990-1994 yıllarını kapsayan 6. plan döneminde, ormanların içinde ve bitişinde yaşayan orman köylüsü nüfusunun 10,1 milyon olduğu belirtilmiş ve bu sayının zamanla daha da artacağına yönelik tahminler yapılmıştır. Planda, orman köylülerinin geçim kaynaklarının tarıma uygun olmayan arazilerde ve ilkel tekniklerle yapılan tarıma, hayvancılığa ve ormancılık faaliyetlerine dayandığı vurgulanmıştır. Benzer şekilde aynı planda; ormancılık faaliyetlerinde de kırsal kesim halkının ancak bir kısmına ve belirli mevsimlerde iş imkânı sağlandığından orman işçiliğinin de tatmin edici seviyede olmadığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte; orman köylerinde her türlü inşaatta ahşap malzemenin kullanılması, gerek yapım ve gerekse onarım sırasında kullanılan yöntemlerden dolayı, ahşap malzemede önemli kayıplar olması; orman köylerinde yapılan sağlıksız yapıların ısıtmada enerji kaybı oluşturması nedeniyle ısınma amacıyla kullanılan odun miktarında büyük artışların olması önemli diğer sorunları oluşturmaktadır. Bu sorunları gidermeye yönelik olarak, özellikle Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde dam örtülüğü olarak kullanılan ahşap malzeme yerine galvanizli sac veya kiremit kullanımı desteklenerek orman tahribatında gözle görünür azalma sağlanmıştır. Yine, orman köylülerine verilen ısı verimi yüksek ısıtma-pişirme araçları ile yakacak odun tüketimi azalmıştır (DPT, 1990).

1996-2000 yıllarını kapsayan 7. BYKP’de, “orman köylüsünün sosyal refah seviyesini yükseltmek ve ormanları daha etkin korumak ve geliştirmek” hedefi doğrultusunda, özel orman kurma, sosyal ve toplum ormancılığı faaliyetlerinin destekleneceği vurgulanmıştır (DPT, 1996). Öte yandan; 1997 yılında yapılan nüfus sayımına göre orman köylerinde yaşayan kişi sayısı 7 milyon olmuş (DPT, 2001), diğer bir ifadeyle orman köylerindeki nüfus kente göç nedeniyle azalmaya başlamıştır. Ayrıca; 1974-2000 yılları arasında Orman Köylüleri Kalkınma Fonu’ndan verilen kredilerle iş imkânları sağlanmış, 1975-1999 yılları arasında 401 kooperatif tarafından uygulanan 446 projenin Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kaynaklarından desteklenmesi sonucunda 12 964 orman köylüsü istihdam edilmiştir. 7.BYKP döneminde; ORKÖY tarafından kooperatiflere yapılan kredi yardımları kapsamında toplam 300 adet proje yapılması öngörülmüş ve gerçekleşen proje sayısı 127 olmuştur. Yine aynı plan döneminde kooperatiflere yapılması düşünülen kredi yardımları toplam 750 milyar TL olurken, gerçekleşen kredi yardımı 261 milyar TL olmuştur (DPT, 2001).

8. BYKP’de, iktisadi faaliyet koluna göre, yoksul nüfus içinde % 73,5 pay ile tarım ve ormancılık ile uğraşanların en büyük yoksul öbeği oluşturduğu tespiti yapılmıştır. Orman köylüsünün kalkındırılması amacıyla; meşe, akasya, fıstık çamı ve benzeri çok yönlü yarar sağlayan türleri içeren sosyal ve tarımsal ormancılık faaliyetleri ile tıbbi, hoş kokulu ve süs bitkileri üretiminin geliştirileceği ve enerji ormanları tesisinin yaygınlaştırılacağı belirtilmiştir (DPT,2000; DPT,2001).

2007-2013 yıllarını kapsayan dokuzuncu plan döneminde, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi doğrultusunda, Kırsal Kalkınma Planı’nın hazırlanarak uygulamaya konulacağına ve kırsal kesimin kaynak ihtiyacının giderilmesine yönelik uygun finansman araçlarının geliştirileceği ve yaygınlaştırılacağına vurgu yapılmıştır (DPT, 2007a). Bu plan döneminde “Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji ve Kırsal Kalkınma Planı” adını taşıyan ayrı bir belgenin düzenlenmiş olması; kırsal kalkınma sorununun Türkiye ormancılığı açısından taşıdığı önemin en açık göstergesi olmaktadır. Yine aynı plan döneminde, orman köyleri yakınındaki ağaçlandırma ve imar çalışmalarında uygun alanlarda, yerel halkın odun ve odun dışı orman ürünleri ihtiyacını karşılama ve gelir sağlamaya uygun ağaç, ağaççık ve diğer bitki türlerinin kullanılmasının desteklenmesine önem verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte; ilgili dönemde her yıl 750 aileye sosyal nitelikli, 4586 aileye ekonomik nitelikli olmak üzere toplam 5336 aileye kredi desteği sağlanması ve böylelikle 17 944 adam / yıl istihdam oluşturulması öngörülmüştür. Ayrıca, planlanan ferdi ve kooperatif kredi desteklerinin gerçekleştirilmesi ile sağlanan katma değer 243.680 YTL olacağı da tahmin edilmiştir (DPT, 2007b).

Diğer taraftan; Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde kırsal kalkınma politikaları, ağırlıklı olarak kırsal altyapının geliştirilmesini ve tarım dışı ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesini destekleyecek şekilde tarım politikalarıyla eşgüdüm içerisinde uygulanmıştır. Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (UKKS) çerçevesinde kırsal ekonominin güçlendirilmesine, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılmasına, hayat niteliğinin artırılmasına, sürdürülebilir kaynak kullanımı ve çevrenin korunmasına ağırlık verilmiştir. Bunlara ek olarak, kırdan kente göç dinamiklerinin yavaşlamakla birlikte devam ettiği de ifade edilmektedir (DPT, 2013).

Halen yürürlükte olan ve 2014-2018 yıllarını kapsayan 10. Kalkınma Planında ise; kırsal kalkınma politikasının temel hedefi, kırsal toplumun iş ve hayat koşullarının bulunduğu yörede iyileştirilmesi olarak ifade edilmiştir. Kırsal politikanın genel çerçevesi ise; kırsal ekonominin ve istihdamın güçlendirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması, sosyal ve fiziki altyapının iyileştirilmesi ile çevre ve doğal kaynakların korunması olarak belirtilmiştir. İlgili planda, kırsal kesimdeki asgari refah düzeyinin ülke ortalamasına yaklaştırılmasının temel amaç olduğunun altı çizilmiştir. Bununla birlikte; plan döneminde kırsal kesimin yeni nüfus yapısını ve coğrafi durumlarını gözeten yenilikçi yöntemler geliştirileceği; merkezi ve yerel idarelerin işbirliğiyle gerekli kurumsallaşmanın sağlanacağı vurgulanmıştır (DPT, 2013).

Öte yandan, kırsal fakirlik ve orman köylülerinin gelir ve eğitim seviyelerinin düşük olması, ormancılık sektörünün amaçlarına ulaşmasında en büyük tehditlerinden biri olduğu görülmekte ve bölgesel gelişmişlik farkının azaltılması ve kırsal kalkınmanın sağlanması hususu, son planda dahi dile getirilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014).

4. Sonuçlar ve tartışma

Türkiye ormancılığı, ormanların içerisinde ve bitişiğinde yaşayan orman köylüleri ve bu kesim ile ormanlar arasındaki çeşitli ilişkiler nedeniyle, farklı bir yapıya sahiptir. Ormanlarla iç-içe yaşayan orman köylüleri; oldukça düşük bir gelir seviyesine sahip, yeterli büyüklükte ve düz araziye sahip olmayan, tarım arazisi olmaması gereken V.-VII. sınıf arazileri bu amaçla işleyen, parçalı yerleşim deseni nedeniyle alt yapı ve kamu hizmetlerinden yeterince yararlanamayan (Anonim, 2005) kırsal kesim öbeğini oluşturmaktadır.

Dolayısıyla; bu koşullar altında yaşayan insanların hayat niteliği ülke, hatta kırsal kesim ortalamasının da çok altındadır. Bu nedenlerden dolayı, orman köylüleri orman kaynaklarına yönelmekte, yerleşim yeri ve tarla elde etmek için ormanlarda açmacılık yapmakta, kaçakçılık ve orman içinde hayvanlarını otlatmak suretiyle hayatlarını sürdürmektedir (Geray,1998). Bu yönüyle kırsal fakirlik, orman- halk ilişkilerini ve ormanların tahribini olumsuz etkileyen önemli bir etken olmaktadır.

Günümüze kadar düzenlenen on kalkınma planı incelendiğinde, her bir kalkınma planında, orman köylülerinin hayatlarını idame ettirmek amacıyla ormanlara çeşitli şekillerde zarar verdiği ve bu zararı önleyebilmek adına kırsal refahı artırmaya yönelik politika, strateji ve hedefler belirlendiği görülmektedir. Bu kapsamda, özellikle ilk dört kalkınma planında kooperatiflerin ve kooperatifçiliğin etkinleştirilmek istendiği görülmekle birlikte; daha sonra düzenlenen kalkınma planlarında bu hususla ilgili herhangi bir politika ya da stratejinin belirlenmediği görülmüştür.

Diğer taraftan; kalkınma planlarında ve ormancılık özel ihtisas komisyonu raporlarında, kırsal kesim nüfusunun artacağına yönelik tahminler yapılmış, ancak ilerleyen zaman içerisinde bu tahminin tutarlı olmadığı ve artma yönündeki eğiliminin tersine döndüğü ortaya çıkmıştır. Kırsal kesimde yaşanan nüfus azalması; yerel halkın daha iyi iş imkânları, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşma umuduyla şehirlere göçün getirdiği bir sonuçtur. Günümüzde yaşanan göç olgusu; kentte hızlı nüfus artışına, yerleşim yeri, rekreasyon (eğlen-dinlen) alanı ve su ihtiyaçlarının artışına neden olmakta, bu da doğal kaynaklar üzerinde ayrıca bir baskı oluşumuna sebebiyet vermektedir (Geray, 1998).

Bununla birlikte; orman içi ve bitişiğinde yaşayan kırsal kesim halkına, ekonomik ve sosyal refah seviyesini yükseltmek amacıyla; ferdi kredi, kooperatif kredisi, köy tüzel kişiliklerine karşılıksız yardımlar gibi çok önemli destekler verilmiş, bu kredilerle orman köylülerinin üretim yapması ve iş imkânlarına kavuşması sağlanmıştır. Bu noktada önemli görevler üstlenen ORKÖY ile diğer genel müdürlükler arasında yeterli ve sürekli eşgüdüm sağlanamadığından, ORKÖY'ün kırsal kalkınmaya yönelik çalışmalarındaki etkenlik seviyesi düşük olmuştur (DPT, 2007). Öte yandan; ormancılık teşkilatı, kredi verme ve iş imkânları sağlamanın yanında; orman köylülerine indirimli odun hammaddesi satışlarıyla da destek olmuştur. Ayrıca, kalkınma planlarının kırsal kalkınmayı sağlamada etkisiz kalmasında, ORKÖY gibi kalkınma ile ilgili teşkilatların kararsız yapısının, kapatılıp açılmalarının ve her defasında kırsal kalkınmada uzmanlaşan beşeri kaynağın atıl hale gelmesinin önemli derecede etkileri olmuştur.

Görüldüğü üzere, ulusal kalkınma politikası ve stratejilerinin yer aldığı kalkınma planlarına uygun olarak, ülke ekonomisini oluşturan önemli sektörlerden biri olan ormancılık sektörü de birtakım politika, strateji ve hedef belirlemiştir. Kalkınma planlarının, ormancılık sektörünün yıllardır çözemediği kemikleşmiş sorunlardan biri olan kırsal fakirlik sorununu (Türker vd., 2006) çözmeye yönelik olarak adımlar attığı ancak sorunun etkin bir şekilde çözülemediği görülmektedir.

Kırsal kalkınma, kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen veya benzer kırsal mesleklerden sağlayan birey ve toplulukların, insanca hayat koşullarına kavuşturulması için onlarda önce bu yönde bir ihtiyaç duygusu oluşturmak, sonrada bu duygu yönünde çaba harcamaları için onlara maddi ve manevi açıdan tüm yardımların yapılması ile demokratik yoldan bu toplulukların ekonomik, toplumsal, kültürel kalkınmalarını sağlama uğraşısı olarak tanımlanabilmektedir. Diğer taraftan; Kırsal kalkınma, temelinde, kent - kır arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıkların uygun bir dengeye kavuşturulmasını, kırsal nüfusu yerinde kalkındırmayı, bir başka deyişle, göç ve istihdam sorunlarını yerinde çözmeyi amaçlayan politik bir tercihtir (Gülçubuk, 2002).

Kırsal kalkınma tanımından yola çıkıldığında; Türk ormancılığının kırsal kalkınmayı sağlayamamasındaki en önemli neden, kırsal refahı artırmayı bir amaç olarak değil de; ormanlara zarar verme sürecini engelleyebilecek bir araç olarak görmesidir. Farklı bir ifadeyle; kalkınma planlarında kırsal fakirliğin ormanların tahribine yol açtığı ve bu nedenle çözüm yolları aranması gerektiğinden söz edilmektedir. Ancak, özellikle 9. ve 10. kalkınma planında bu anlayıştan uzaklaşıldığı, ormanların ekosistem anlayışı gözetilerek ve ekonomik, sosyal ve ekolojik işlevlerinin dikkate alınarak yönetileceğinin vurgulanması umut vericidir.

Öte yandan; orman köylüleri ya da kırsal nüfusun kalkındırılmasının sadece ormancılık sektörünün ortak akli / planları ve kaynakları ile değil ve fakat bir devlet siyaseti olarak genel bütçe destekli, kararlı siyasetin egemen olduğu bir iklimde gerçekleşebileceği unutulmamalıdır. Kazakistan ormancılığında kırsal kesimin sosyo-ekonomik yetersizliği ve orman tahribi düşünüldüğünde; Türkiye ormancılığında yaşanan benzeri örgüt, kaynak, uzman ve irade odaklı tecrübelerin bilinmesinde fayda görülmektedir.

Kaynaklar

- Anonim, 2005. I. Çevre ve Ormancılık Şurası Çalışma Belgesi, Antalya.
- DPT 1963. I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 1967. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1967-1972), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 1973. III. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 1979. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 1985a. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 1985b. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ormancılık Özel İhtisas Komisyon Raporu, YAYIN NO: DPT: 2872 - ÖİK: 310, Ankara.
- DPT 1990. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 1996. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 2000. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT 2001 VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyon Raporu, Yayın No: DPT: 2531-ÖİK: 547, Ankara.
- DPT 2007a. IX. Kalkınma Planı (2007-2013), TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara
- DPT 2007b. IX. Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyon Raporu, Yayın No: DPT: 2712-ÖİK: 665, Ankara.
- Geray, A.U. 1998. Ulusal Çevre Eylem Planı- Orman Kaynakları Yönetimi, DPT Yayını, ISBN 975-19-1917-7, Ankara.
- Gülçubuk, B. 2002. Kırsal Kalkınma Stratejileri, Politikaları ve Göz önünde Bulundurulması Zorunlu İlkeler, Orman Köyü Kalkındırma Kooperatifleri Yönetici ve Üyelerinin Orman Ekosistemlerindeki Biyolojik Çeşitliliği Yerde Koruma Eğitimi Projesi (GEF SGP TUR/98/G52), Ankara.
- TC Kalkınma Bakanlığı 2013. X. Kalkınma Planı (2014-2018), TC Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- TC Kalkınma Bakanlığı 2014. X. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018), Sürdürülebilir Orman Yönetimi Özel İhtisas Komisyon Raporu, ISBN 978-605-4667-69-7, YAYIN NO: KB: 2872 - ÖİK: 722, Ankara.
- Türker, M. F. 1999. Girdi-Çıktı Analizi Yardımıyla Ormancılık Sektörünün Ülke Ekonomisi İçindeki Öneminin Belirlenmesi, Tr. J. of Agriculture and Forestry, 23 (1999) Ek Sayı 1, 229-237.
- Türker, MF., Genç, C., Yeni F. A. 2006. Beş Yıllık Kalkınma Planları Yardımı İle Ülkemiz Ormancılığının Sosyo-Ekonomik Kapsamlı Sorunları Ve Bu Sorunları Doğuran Kök Sorunların İrdelenmesi, Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, Çankırı.

(Received for publication 25-October 2015; The date of publication 15 August 2017)